

PRACA Z UCZNIEM DYSLEKTYCZNYM

Występujące u uczniów specyficzne trudności w pisaniu i czytaniu powinny być rozpoznawane w jak najwcześniejszym okresie nauki szkolnej i trzeba zrobić wszystko, aby pomóc dziecku. Najważniejszą sprawą jest prowadzenie pracy terapeutyczno-wyrównawczej. Powinny być one organizowane na każdym etapie kształcenia, niezależnie od szczebla nauki uczniów typu szkoły. Duży wpływ na narastanie i pogłębianie się trudności dziecka ma zaniedbanie środowiskowe.

CO TO JEST DYSLEKSJA?

DYSLEKSJA ROZWOJOWA – specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym. Występują one pomimo posiadanej wiedzy, odpowiedniej motywacji do pracy i systematycznych ćwiczeń. DYSLEKSJA UTRZYMUJE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE.

W tym syndromie trudności w uczeniu się można wyróżnić następujące postaci:

DYSLEKSJA – specyficzne trudności w usprawnianiu umiejętności czytania, utrzymujące się pomimo systematycznej pracy i ćwiczeń.

DYSOROTOGRAFIA – specyficzne trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, w tym także błędy ortograficzne, pomimo znajomości zasad oraz systematycznej pracy.

DYSGRAFIA – zaburzony poziom graficzny pisma (brzydkie pismo), który nie daje się usunąć tradycyjnymi metodami.

DYSKALKULIA – specyficzne trudności w uczeniu się matematyki

ROZWOJOWA GŁĘBOKA DYSLEKSJA - bardzo poważne zaburzenia w uczeniu się technik szkolnych. Rokowania dotyczące postępów są bardzo nikłe ze względu na głębokość zaburzeń percepcyjno-motorycznych.

Dysleksja rozwojowa spowodowana jest zaburzeniami rozwoju niektórych funkcji poznawczych, motorycznych i ich współdziałania, uwarunkowanymi nieprawidłową strukturą i funkcjonowaniem centralnego układu nerwowego. Są to zaburzenia głównie funkcji językowych, jak i innych funkcji percepcyjno-motorycznych, a więc spostrzegania (wzrokowego, słuchowego, dotykowo-kinestetycznego), motoryki, uwagi, pamięci (wzrokowej, słuchowej, ruchowej), lateralizacji (orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni).

Badania wskazują, że dzieci te stanowią około 15% uczniów, w tym 4% to przypadki poważnego nasilenia dysleksji rozwojowej.

Dzieci „ryzyka dysleksji” to dzieci z rodzin, gdzie występowała dysleksja, z nieprawidłowej ciąży i porodu, nieharmonijnie rozwijające się, z nasilonymi trudnościami w czytaniu i pisaniu. Im wcześniej zostaną rozpoznane i objęte opieką (ćwiczeniami logopedycznymi, korekcyjno-kompensacyjnymi) tym większe szanse, aby zapobiec ich trudnościom szkolnym lub je zmniejszyć.

WARUNKIEM OKREŚLANIA DYSLEKSJI JEST:

1. Sprawność intelektualna.
2. Prawidłowy proces uczenia się i nauczania.
3. Właściwe metody uczenia się i nauczania.
4. Dobrze funkcjonujące zmysły: wzrok, słuch, sprawność motoryczna.
5. Wykluczone choroby neurologiczne.

PROBLEMY DYSLEKTYKÓW:

- Trudności w czytaniu i pisaniu
- Trudności w nauce języków obcych
- Matematyka (np. tabliczka mnożenia)
- Geometria (np. widzenie przestrzenne)
- Geografia (np. orientacja na mapie)
- Chemia (np. symbolika)
- Historia (np. chronologia wydarzeń, daty)
- Biologia (np. złożone nazewnictwo)
- Wych. Fizyczne (np. wolne tempo wykonywania czynności manualnych, nieudolność w grach zręcznościowych)
- Rysunek (prymitywny, niedokończony, linie grube, mocne i niepewne)

SYMPTOMY RYZYKA DYSLEKSJI

Uczeń:

1.CZYTANIE

- Nie uwzględnia znaków przestankowych
- Myli głoski i sylaby o podobnym brzmieniu
- Zniekształca słowa
- Sprawniej czyta po cichu niż głośno
- Słabo rozumie treść
- Ma trudności z zapamiętaniem czytanych tekstów
- Gubi się w tekście

2.PISANIE

- Popełnia liczne błędy ortograficzne przy pisaniu ze słuchu wynikające z kłopotów dźwięków dokonywaniu analizy dźwięków dyktowanych wyrazów
- Nie stosuje zasad ortograficznych, pomimo ich znajomości
- Ma trudności w wyodrębnianiu wyrazów w zdaniu
- Myli się w dwuznakach, zmiękczeniach i grupach spółgłosek
- Ma trudności w różnicowaniu głosek nosowych: „ą”, „ę”
- Myli głoski dźwięczne i bezdźwięczne
- Zniekształca zakończenia wyrazów
- Ma trudności w przenoszeniu wyrazów z linijki do linijki
- Ma trudności w pisaniu tekstów samodzielnych (liczne błędy gramatyczne i skróty)

- Ma obniżony poziom graficzny pisma (litery niekształtne, kanciaste)
- Myli litery o podobnych kształtach
- Pisze powoli i mało estetycznie

3.WYPOWIADANIE SIĘ

- Ma ubogie słownictwo
- Używa częstych agramatyzmów
- Zniekształca wyrazy mało znane

4.TRUDNOŚCI W UCZENIU SIĘ NA PAMIĘĆ

- Wiersze
- Piosenki
- Daty
- Tabliczka mnożenia
- Chronologia (pory roku, dni tygodnia, miesiące ...)

Dekalog dla nauczycieli uczniów dyslektycznych

/autorstwa prof. Dr hab. Bogdanowicz/

NIE

- Nie traktuj ucznia jak chorego, kalekiego, niezdolnego, złego lub leniwego.
- Nie karz, nie wyśmiewaj w nadziei, że zmobilizujesz go do pracy.
- Nie łudź się, że „sam z tego wyrośnie”, „weźmie się w garść”, „przysiadzie fałdów” lub „że ktoś go z tego „wyleczy”.
- Nie spodziewaj się, że kłopoty ucznia pozbawionego specjalistycznej pomocy ograniczą się do czytania i pisania
- Nie ograniczaj uczniowi zajęć pozalekcyjnych, aby miał więcej czasu na naukę, ale i nie zwalniaj go z systematycznych ćwiczeń i pracy nad sobą.

TAK

- Staraj się zrozumieć swojego ucznia, jego potrzeby, możliwości i ograniczenia, aby zapobiec pogłębianiu się jego trudności szkolnych i wystąpieniu wtórnych zaburzeń nerwicowych.
- Spróbuj, jak najwcześniej, zaobserwować trudności ucznia: na czym polegają i co jest ich przyczyną. Skonsultuj problemy dziecka ze specjalistą (psychologiem, logopedą, pedagogiem, a w razie potrzeby z lekarzem).
- Aby jak najwcześniej pomóc uczniowi:
 - bądź w kontakcie z poradnią, wykorzystuj wyniki badań i zalecenia specjalistów zawarte w opinii psychologicznej,
 - ustal kontrakt pomiędzy tobą, rodzicami i dzieckiem, który określa reguły współpracy: dziecko uczynić odpowiedzialnym za pracę nad sobą, rodziców za pomaganie dziecku, a nauczyciela z bycie doradcą,
- Zaobserwuj podczas codziennych lekcji, co najskuteczniej pomaga uczniowi.
- Nie każ mu czytać głośno przy całej klasie. Pozwól mu korzystać ze słownika i daj więcej czasu na zadania pisemne. Dyktanda i prace pisemne oceniaj jakościowo (opisowa ocena błędów) pod warunkiem systematycznej pracy, znajomości reguł

ortografii i korekty błędów w zeszytach. Nagradzaj za wysiłek i pracę, a nie za jej efekty.

- Bądź zycziwym, cierpliwym przewodnikiem ucznia w jego problemach.

Pomoc uczniom dyslektycznym to (wg. W. Turewicza):

- stosowanie wielu ćwiczeń grafomotorycznych doskonalących technikę pisania (przepisywanie rodzi awersję do pisania),
- częste sprawdzanie zeszytów i poprawności zapisów prac domowych, by wyeliminować zniekształcenia informacji,
- prowadzenia słownika wyrazów trudnych,
- czuwanie nad uaktywnieniem uczniów w czasie lekcji i dodatkowych zajęć poprzez stosowanie atrakcyjnych pomocy dydaktycznych,
- częste sprawdzanie wiadomości ustnych,
- dostosowanie wymagań do praktycznych możliwości ucznia, mając na uwadze poziom trudności ucznia
- stosowanie różnego rodzaju wzmocnień – zachęt, pochwał,
- organizowanie sytuacji zapewniających przeżycie sukcesu w celu uzyskania wiary we własne siły,
- otoczenie opieką i wsparciem ze strony klasy, z jednoczesnym powierzaniem ról możliwych do spełnienia,
- uczenie sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- ćwiczenie odporności psychicznej,
- uczenie właściwych zachowań w sytuacjach napięć agresywnych jako reakcji obronnych na niepowodzenia,
- stosowanie indywidualnych wymagań w zakresie podawania nowego materiału i odpowiednich informacji,
- stała współpraca i wymiana informacji między szkołą a domem.

SPOSOBY PRACY Z UCZNIAMI Z DYSLEKSJĄ

W pracy z uczniem dyslektycznym najbardziej skuteczne jest uczenie polisensoryczne: jednoczesne zaangażowanie wielu zmysłów: słuchu, wzroku i kinestezji. Maksymalnie wykorzystać należy te zmysły, które funkcjonują prawidłowo z jednoczesnym ćwiczeniem tych słabszych.

Uczniowie dyslektyczni nie powinni:

- czytać głośno w obecności całej klasy, ponieważ potęguje to napięcie emocjonalne, w wyniku czego uczniowie czytają gorzej. Mogą czytać głośno wówczas, gdy opanowały zadany test w domu lub w czasie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych,
- czytać zbyt długich tekstów – należy wyznaczyć pewną część do czytania głośnego w celu doskonalenia techniki czytania,

Z kolei nauczyciel nie powinien:

- stosować rywalizacji i stawiać za wzór zdolniejszych uczniów, którym uczeń dyslektyczny nie jest w stanie dorównywać,
- omawiać błędów w obecności całej klasy.

W pracy z uczniem dyslektycznym należy:

- stosować na przemian czytanie głośne i czytanie ciche utworów ze sprawdzaniem zrozumienia tekstu,
- utrzymywać i powtarzać wiadomości przy każdej nadarzającej się okazji w ciągu dnia,
- polecać pisanie ołówkiem
- przy ocenie prac pisemnych z języka polskiego nie brać pod uwagę błędów dyslektycznych, które mogą znaczenie ją obniżyć (oceniać treść). Na ogólną ocenę z języka polskiego powinny mieć wpływ wszystkie osiągnięcia w tym przedmiocie.

Należy usuwać wyrazy niepoprawnie napisane tak, by uczeń nie przyswajał sobie w pamięci wzrokowej ich wadliwego obrazu graficznego poprzez:

- całkowite zamazanie wyrazów z błędem i napisanie ich u góry w sposób poprawny,
- naklejanie pasków poprawnie napisanych wyrazów w miejsce wyrazów z błędem,
- zaznaczanie na marginesie liczby słów błędnie napisanych; uczniowie sami je znajdują poprzez porównanie z tekstem poprawnie napisanym.

Autorki podręcznika nauczyciela – reedukatora (T. Cząsowska i Z. Pietrzak-Stębowska) wymieniają **6 zasad pracy z uczniem dyslektycznym:**

1. możliwie pełna indywidualizacja pracy,
2. stawianie zadań dostosowanych do możliwości ucznia i zapewnienie warunków do poprawnego wykonania zadania,
3. powolne, systematyczne przechodzenie od zadań łatwiejszych do trudniejszych, od prostszych do bardziej złożonych
4. zapewnianie warunków do utrwalania prawidłowych umiejętności nawyków likwidowanie niekorzystnych nawyków w czytaniu i pisaniu,
5. dostosowanie czasu trwania ćwiczeń do wydolności i ucznia,
6. mobilizowanie ucznia do wykonywania zadań poprzez stosowanie różnorodnych form ćwiczeń

Ciekawe adresy w Internecie

Polskie Towarzystwo Dysleksji: <http://dysleksja.univ.gda.pl> (też forum dyskusyjne)

Polskie Towarzystwo Dysleksji (oddział warszawski):

www.bpp.com.pl/ptd/index.htm (obszerne opracowanie na temat dysleksji)

Centrum Metodyczne Pomocy Psychologicznej – Pedagogicznej:

www.cmpp.edu.pl (tu też księgarnia internetowa)

Ministerstwo Edukacji Narodowej: www.men.waw.pl/prawo/rozp_91 (dotyczy oceniania dyslektyków)

Eduseek:

http://edusek.ids.pl/nauczyciel/porady_i_wskazowki/psychologiczne/dysleksja/index.php
(zawiera obszerne opracowanie dla nauczycieli)

Kartoteka programów komputerowych przydatnych w terapii dzieci dyslektycznych:

www.terapiapedagogiczna.republika.pl

Ciekawy artykuł o dysleksji: www.wiedzaizycie.pl/960639.htm